

DEMOGRAFSKI TRENDovi U TRILJU

ALARMANTNI ZNAKOVI UPOZORENJA:

„CIVILIZACIJA SMRTI ISPRED KULTURE ŽIVOTA“

- **Gdje smo danas?**

Hrvatski demografi upozoravaju već odavno na problem smanjivanja broja hrvatskog stanovništva, sve veće starenje, brojnije umiranje nego rađanje i sve obilnije iseljavanje koji su posebno izraženi u posljednjih 20-tak godina.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) prirodno kretanje stanovništva za 2014.g. Hrvatska je zbog depopulacije izgubila 21 493 stanovnika, prirodnim prirastom (-11 273) i migracijskim saldonom (-10 220).

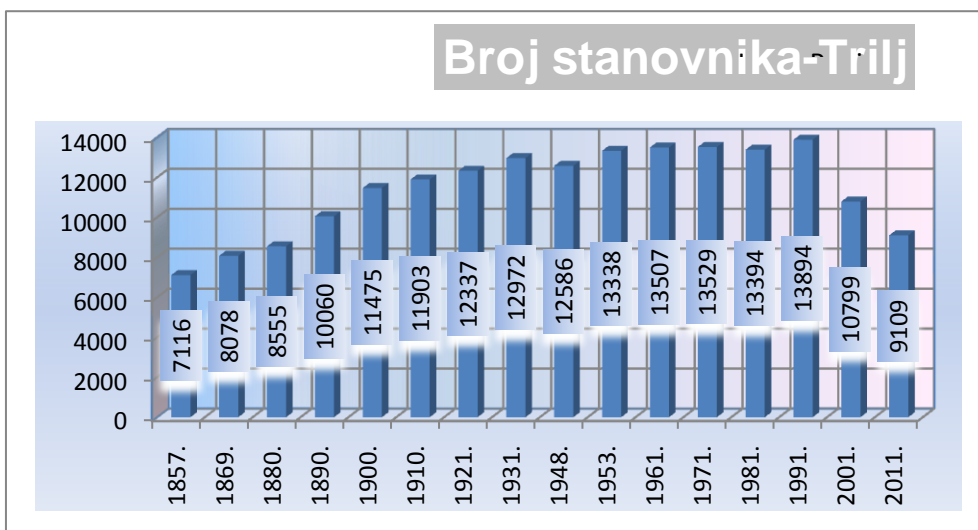
Eurostat je objavio da je Hrvatska samo 2013.g. izgubila 15,4 tisuća ljudi, što zbog umiranja, što zbog iseljavanja. Po preliminarnim podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) u Hrvatskoj je 2013.g. 10 447 osoba rođeno manje nego je umrlo, a prošle 2014.g. manje se rodilo nego umrlo 11 273 osoba. Izgubili smo grad veličine Knina, Sinja ili Trogira, više od primjerice stanovništva Poreča ili našeg Trilja. Preporuka je hrvatskih demografa (pogotovo vidi prof. dr. Anđelko Akrap) da se treba voditi izrazito pronatalitetna i redistribucijska demografska politika. Sve je više onih koji govore da je situacija tako loša da se mora razmišljati o imigracijskoj politici odnosno dovođenju mladih ljudi iz zemalja koje gospodarski stoje lošije od Hrvatske, ali čak ni to ne može riješiti problem bez bolje i poticajnije unutarnje demografske politike.

Zbog iznimno alarmantne demografske situacije u cijeloj Republici Hrvatskoj pa tako i na prostoru grada Trilja smatram da su pomoći za novorođene (1.,2. i svako sljedeće dijete) poželjni potezi ne samo na razini simbolike nego i zbog opće socijalno-gospodarske situacije. Demografski stimulans i posvećivanje pažnje održanju obitelji i pozitivnom odnosu prema životu i rađanju odaslala bi se poruka drugim jedinicama lokalne samouprave i drugim instancama vlasti da se zbog depopulacije i izumiranja našeg naroda što prije i što više poradi na iznalaženju pozitivnih rješenja u oživljavanju i sprečavanju negativnih trendova te zamjenom „civilizacije smrti“ i umiranja, „civilizacijom života“ i rađanja.

- **Zadnji demografski podaci**

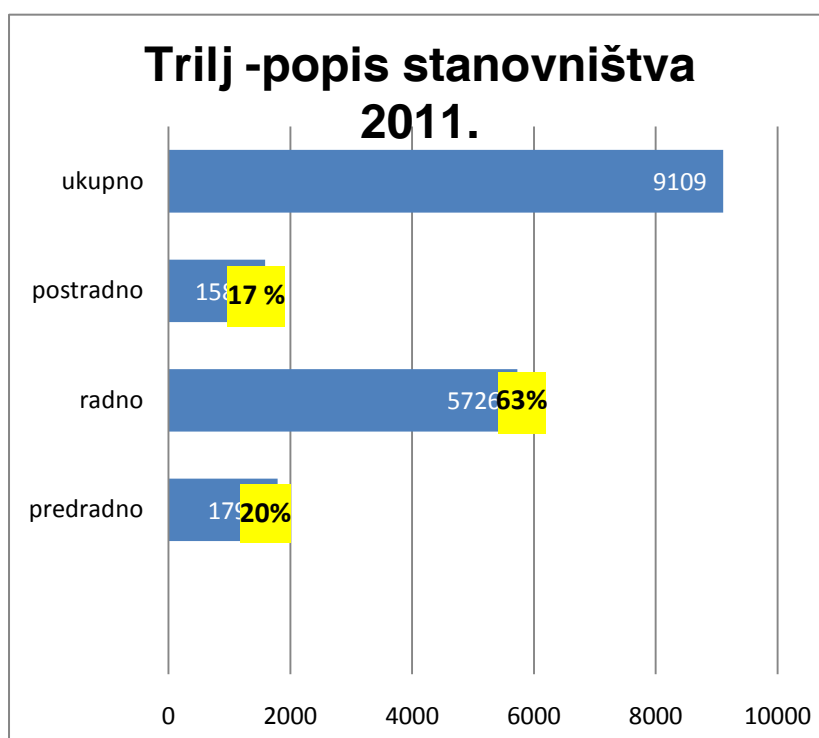
Prema popisu stanovništva grad Trilj je **2011. g.** imao **9 109** stanovnika, a od zadnjeg popisa 2001.g. izgubio je 1690 stanovnika (ili 15,6%) i na taj način se uklapa u opću sliku cijele Republike Hrvatske koja je na zadnjem popisu pokazala pad broja stanovništva. (graf 1.)

Gradska naselja: Gradu Trilju pripada 26 naselja i to su: Bisko(397), Budimir(106), Čačvina(93), Čaporice(389), Gardun(83), Grab(546), Jabuka(306), Kamensko(107), Košute(1740), Krivodol(2), Ljut(5), Nova Sela(139), Podi(13), Rože(32), Strizirep(31), Strmendolac(181), Tijarica(374), Trilj(2076), Ugljane(398), Vedrine(851), Velić(288), Vinine(24), Vojnić Sinjski(577), Voštane(42), Vrbač(218) i Vrpolje(93).

Graf 1 . Izvor DZS-2011.g.-broj stanovnika na području grada Trilja

Bazen radno sposobne populacije bi izgledao kako slijedi :

Graf 2.- kontigent stanovništva prema DZS -obrađa autora na osnovu podataka iz popisa stanovništva 2011.g

Veličina radnog kontigenta najvažnija je determinanta aktivnog stanovništva, jer čini fiziološki okvir iz kojega se izdvaja radna snaga. Od 1991. udio radnog kontigenta u ukupnom stanovništvu opada zbog ubrzanog starenja, te 2011. godine iznosi 63,9%. Radni kontigent zahvaćen je procesom starenja i to će utjecati na njegovo smanjivanje, čime se ugrožava demografski okvir radnih resursa gospodarstva.

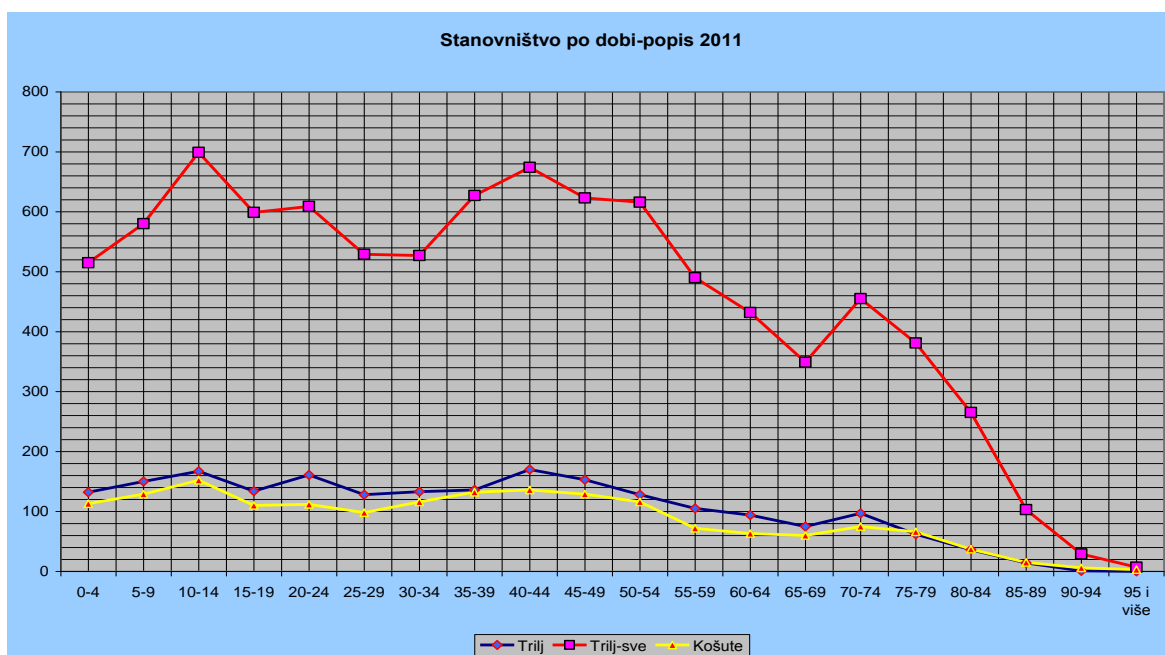
Stanovništvo (ljudi) je temeljni čimbenik društvenog, gospodarskog i kulturnog života svake društvene zajednice. Prema popisu stanovništva iz 2011.g. u gradu Trilju živi 9 109 stanovnika, odnosno 2% stanovništva SD županije.

Kao što smo već rekli, **na posljednjem popisu zabilježen je pad za 1.690 stanovnika (15,6 %).** Na razini Hrvatske zabilježen je pad za 152.571 stanovnika 3,43 % , pri čemu se razlika mora pripisati i različitoj metodologiji popisa.

Zanimljiv detalj da su tri najbrojnije generacije rođene u jednakim vremenskim razdobljima na području Trilja koje sam nazvao „**30-to godišnji znak**“-vrijeme demografskog rasta:

- a) 1937-1941, (455)
- b) 1967-1971, (674)
- c) 1997-2001, (699)

Uočljiv je pad broja živorođene djece u zadnjih deset godina, a ako ne bude značajnih demografskih poticajnih mjera i zaokreta u politici prema obitelji i životu, prije svega u pozitivnom odnosu prema rađanju, ženama, djeci, braku (zajednici između muškarca i žene) kao najvažnijoj instituciji u društvu. Obitelj treba imati posebnu skrb na svim razinama društvenih politika. U ovom zadnjem popisu sve su županije na području Republike Hrvatske imale negativni prirodni prirast, odnosno veći broj umrlih od živorođenih. **Ovaj zabrinjavajući i veliki problem zapravo bi trebao biti u prioritetu političkih ciljeva na državnoj i na lokalnoj razini.**

Graf 3. Raspodjela po dobi u dva najveća naselja i ukupno u svim naseljima koji pripadaju Trilju

Prosječna starost prema zadnjem popisu na području grada Trilja iznosi **39,5** godina, dok je prosjek u SD županiji 40,8 godina, a na razini cijele Republike Hrvatske prosječna starost je 41,7 godina. Žena u fertilnoj dobi (zrelost za rađanje-od 15 do 49 god.) je 1.922 od toga žena od 20-29 god. (koje se smatra najboljim razdobljem rađanja za zdravlje žene i djeteta) bilo je 521. Opća stopa fertiliteta u Trilju je 42,7 dok je to na razini Hrvatske 40,4.

Demografski slom je počeo 1998.g. i od tada Hrvatska bilježi stalni negativni trend odnosno veći broj umrlih od rođenih, a najveći negativni saldo od tada smo imali 2003.g. sa minusom od (-12.907) osoba. **Kad se prate demografska kretanja nekoliko desetljeća unatrag prema dostupnim podacima lako su uočljive „crne točke“ odnosno vremena zatiranja slobode, gubitka vjere, represije ili poznatijim nazivom vremena „kulture smrti“. Isto tako su lako uočljivi „svijetli trenutci“ kad se budila vjera, optimizam, sloboda i kad smo se priklanjali „kulturi života“.**

Za prirodnu reprodukciju stanovništva stopa fertiliteta trebala bi iznositi 2.1, a Hrvatska je 2000 g. imala stopu fertiliteta 1.36. U pogledu stope fertiliteta cijela Europa stoji dosta nepovoljno. Prosječna je stopa fertiliteta u Europi 2000. godine bila 1,5. Na razini ili

iznad proste reprodukcije stanovništva bili su jedino Island (2,08) i Turska (2,50), dok su sve druge zemlje bile ispod te razine.

Dosta je europskih zemalja s nižim stopama totalnog fertiliteta od naše. Najnižu je stopu fertiliteta 2000. godine imala Armenija (1,11), zatim Češka (1,14), Rusija (1,21), Italija (1,23), Španjolska (1,24) itd. Primjera radi, susjedna je Slovenija 2000. godine imala stopu fertiliteta 1,26.

Živorodeni prema redu rođenja na području grada Trilja u četiri (pet) godina:

Podaci za 2014.g. prema izvještaju DZS u Trilju je bilo 84 novorođene djece, umrlih je bilo 99, a prirodni prirast je -15.

Podaci za 2013.g. prema zadnjem izvješću DZS u Trilju je bilo 98 novorođene djece, umrlih je bilo 120, a prirodni prirast je -22.

Godina\dijete	ukupno	1.dijete	2.dijete	3. i sljedeće
Trilj 2013.g.	98	40	26	32
Trilj 2012.g.	96	41	28	27
Trilj 2011.g.	83	33	26	22
Trilj 2010.g.	105	33	36	36
Trilj 2009.g.	98	34	22	40
Prosjek	96	36	28	31

Tablica 1. Živorodeni i prema redoslijedu rođenja na području grada Trilja. Izvor DZS

Miljenko Marić, prof.